

СЕРГИЈ ВАСИЉЕВИЧ БУЛГАКОВ

ЈЕЛЕОСВЕЋЕЊЕ

Бијељина
2018.

С БЛАГОСЛОВОМ ЊЕГОВОГ
ПРЕОСВЕШТЕНСТВА
ГОСПОДИНА ФОТИЈА
ЕПИСКОПА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОГ

СИНАЈ
ИЗДАВАЧКА КУЋА ЕПАРХИЈЕ
ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКЕ

Едиција
Посебна издања

Уредник
Протођакон Бојан Чечар

Наслов изворника:
С. В. Булгаковъ
*Настольная книга для
священно - церковно служителей*
(Елеосвящение)
Харьковъ, 1900.², 1181-1194.

Превод са руског:
Слободан Продић

Тираж:
1000 примерака

© Епархија зворничко-тузланска, Слободан Продић, 2018. Сва права задржана. Сходно одредбама Закона о ауторским правима ову књигу у целини или деловима није дозвољено умножавати или преносити електронским или механичким средствима, укључујући фотокопирање и снимање, нити је дозвољено похрањивати је у меморију компјутера или је на било који начин дистрибуирати без писменог одобрења носиоца права.

Уместо предговора

Као сабрање верујућих, света Црква јесте и заједница унутар које неретко јесу и људи који страдавају од најразличитијих болести и телесних слабости. Желећи да се помогне тим људима, још од времена апостолских, како то можемо јасно и недвосмислено прочитати у Посланици светог апостола Јакова, устројена је пракса молитвеног помазивања болесника „уљем у име Господње”.¹

Вековима ова пракса била је нераскидиви део живота православних хришћана. Услед жалосног отуђења од црквеног живота кроз који је наш српски народ пролазио током једног периода своје историје, јелеосвећење је полако али сигурно потискивано и безмало заборављено. Штавише, под снажним и константним притиском најразличитијих утицаја, догодило се и то да се став према јелеосвећењу код одређеног броја људи који о себи казују као о верујућим православним хришћанима у значајној мери деформише. Стога не треба да чуди да кадкад сам помен о јелеосвећењу код неких изазива одбојност која је продукт непатвореног страха. Кроз разговор са тим људима најчешће се као одговор на питање због чега се плаше и због чега не желе да се над њима обави тајна јелеосвећења упркос томе што су болесни и реално имају потребу за њом, истиче се веровање да је јелеосвећење нешто што се чини човеку који је на корак од разлучења душе од тела.

Ови о овакви одговори управо су пројављење дуго-времене изложености обичног верујућег човека разноврсним празноверницама и утицајима неправославних

¹ Јак. 5, 15.

учења. Данас, Богу хвала, у значајној мери дошло је до ситуације у којој је светој Цркви омогућено да мисионари и утврђује у вери своја чада. Ова могућност, али и тренутно стање недовољне упућености верујућих људи у многе сегменте православне вере, јесте разлог због кога и настаје превод овог невеликог дела о јелеосвећењу. Наша је жеља да кроз ове заиста најосновније напомене о јелеосвећењу, а исто тако и кроз изложени поредак чина на српском језику, омогућимо нашој браћи и сестрама да започну са упознавањем онога што јелеосвећење заправо јесте. Исто тако, намера нам је да и нашим свештенослужитељима пружимо дело које ће им, надамо се, бити на корист у њиховој пастирској служби. Такође, намера нам је да ово дело буде на корист нашим ученицима и студентима богословских школа како би себе што је могуће боље припремили за труд који их очекује у раду са парохијанима. Оно што посебно желимо да напоменемо јесте то да ћемо у коментару уврстити и електронске изворе на којима је могуће пронаћи дела која је Сергиј Васиљевич Булгаков својевремено користио приликом састављања свог капиталног дела „Настольная книга”.² Чинимо то са жељом да ови извори буду од користи онима који подробније желе да се упознају са јелеосвећењем, а такође и у нади да ће то бити одређена врста подстицаја да се у неко догледно време на нашем језику појави један или више радова који ће овај скромни рад превазићи у сваком смислу те речи. У ишчекивању да ће се то што пре и догодити, надамо се да ће информације у овој књизи бити на корист онима који их читају.

² „Настольная книга”, свакако је једно од незаобилазних дела у библиотекама православних свештеника не само Руске, него и Српске Православне Цркве. У електронском формату доступна је на www.azbyka.ru али и многим другим интернет сајтовима.

ЈЕЛЕОСВЕЋЕЊЕ

Јелеосвећење,³ - то је тајна у којој се, при помазивању тела јелејем, на оболелог члана Цркве врши позив благодати Божије која, реално, исцељује сваку душевну и телесну немоћ (*Катихизис*).

Јелеосвећење, као и тајна покајања, човека ослобађа од тескоба греха. Али, за разлику од покајања, јелеосвећење садржи још један сегмент, а то је да човека ослобађа и од телесних тескоба.⁴ Дешава се да у време тешких болести, када се људи неретко обраћају свеш-

³ Сам назив тајне указује на то да је суштински елемент управо у њој самој, тј. у тајни. Када ово кажемо, наравно да имамо у виду њен материјални део, усредсређен на молитвама освештани (освећени) јелеј и то онако како је то одређено учењем свете Цркве. Управо због тога, ова тајна се понекад назива и *маслоосвећење* или *јелејомазање*. Свој назив ова тајна добија на основу речи Светог Писма о помазивању оболелих (Мк. 6: 13: „... и помазиваху уљем многе болеснике, и исцељиваху”; Јак. 5: 11: „Болује ли ко међу вама? Нека дозове презвитере црквене, и нека се моле над њим, помазавши га уљем у име Господње”). Оба назива (*јелеосвећење* и *јелејомазање*), означавају два суштинска богослужбена дела тајне: освећење јелеја и помазивање јелејем. Због тога се два наведена назива, без разлике, и могу користити за означавање ове свете тајне. У богословској литератури, ова тајна се много чешће назива *јелеосвећење*, јер тај назив, по речима Теофана Прокоповича, најбоље одговара грчком изразу *ευχαιαιον* - „молитвено масло” или „молитвомаслије” (подробније: прот. М. Архангельский, *О тайне св. елея*, СПб., 1895).

Поменуто дело протојереја Михаила Архангелског објављено је и током 2001. године. Како оно још увек не постоји преведено на српском језику, читаоцима препоручујемо електронско издање овог значајног дела које је, између осталог, доступно и на сајту www.azbyka.ru - прим. прев.

⁴ Митроп. Филарет Черниговский, *Догматическое богословие* - www.azbyka.ru

теницима да би над њима извршили тајну јелеосвећења, болесник није свагда способан (због изнемоглости душе и тела), да принесе потпуно покајање за учињене грехе. Једноставније речено, оболели члан Цркве није кадар да испуни све услове истинског покајања, те се може догодити да неки од грехова не исповеди у потпуности, а неке чак и заборави и на тај начин још више оптерети своју савест. Милосрдни Господ човеку је подарио још један лек за исцељење душевних и телесних немоћи, а то је тајна јелеосвећења. У богослужењу ове тајне, за онога ко је изнемогао од болести, стоји пред Господом сабор Његових служитеља и молитвом читаве Цркве, умољавају премилостивог Господа да немоћноме подари отпуштење грехова и да га очисти од сваке нечистоте и болести.⁵

⁵ Архиеп. Макарий, *Догматическое богословие* - www.azbyka.ru Јелеосвећење није истоветно са покајањем. Оно не понавља, не замењује покајање и, што је важно нагласити, не чини га недовољним за отпуштење грехова. Ономе ко је удостојен тајне јелеосвећења бивају отпуштени:

а) Тајни греси, тј. они греси који су произашли у њему услед опште човечијих немоћи, мимо његове воље и мимо његовог поимања самог појма о томе шта је грех.

б) Они греси који су узрок болести, а које болесник није знао и једноставно их није сматрао за грех.

в) Такви греси које човек сматра мање важним, или их пак заборавља те их не исповеди пред свештеником, мада би се искрено покајао због њих и исповедио их када би их се сетио и спознао њихову важност.

г) Такве околности и такви греси које болесник, због свога здравственог стања, није могао рећи свештенику или их сада није у стању надвладати добрим делима, постом, молитвом, милостињом, помоћи ближњима, тражењем опроштаја, помирењем...

д) Такви греси који су се могли јавити у болести, а после исповести, и то кроз помисли, осећања, покрете, речи, те на тај начин додатно оптеретити душу оболелога.